

1. **Мета навчальної дисципліни** формування системи знань про відтворення населення та його основні закономірності, про кількісний бік масових соціальних явищ та процесів, вплив демографічних процесів і структур на соціально-економічний розвиток.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. *Знати:* загальні закономірності соціального розвитку, основи філософії.

2. *Володіти* аналітичними вміннями/навичками з теорії ймовірностей, соціології.

3. **Анотація навчальної дисципліни:**

Курс дає знання основ демографії та соціальної статистики. У рамках дисципліни розглядаються загальні принципи та основні методи статистичного аналізу, вивчаються якісні характеристики населення та його соціально-економічний склад, висвітлюються особливості перебігу соціальних процесів. Розглядаються концептуальні засади та основні напрями соціальної й демографічної політики.

4. **Завдання (навчальні цілі):**

- аналіз демографічних проблем світу й особливості сучасної демографічної ситуації в Україні;
- розкриття впливу демографічних процесів і структур на соціально-економічну реальність;
- опанування специфічних статистичних методів, що використовуються для аналізу соціальної й демографічної динаміки та їх взаємозв'язків;
- оцінка результативності соціально-демографічної політики.

Що спрямоване на формування таких компетентностей:

- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК 09);
- Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (СК03)

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікації; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.	Знати зміст основної нормативно-правової бази соціальної й демографічної політики; сутність соціальних та демографічних закономірностей; ключові підходи та основні методи статистичної оцінки соціально-демографічної ситуації	Лекції, семінари, самостійна робота	Тестування, опитування, дискусійне обговорення проблемних питань	15
2.1	Вміти працювати з джерелами отримання статистичної інформації.		Тестування, опитування, розв'язування задач, дискусія, контрольна робота, іспитова робота	15
2.2	Вміти аналізувати статистичну інформацію щодо населення та соціального розвитку.	Семінари, самостійна робота	Тестування, контрольна робота, іспитова робота, опитування	20
2.3	Вміти обґрунтовувати логіку прийняття рішень у сфері соціальної й демографічної політики.		Розв'язування задач, іспитова робота, контрольна робота	15
3.1	Здатність вести дискусію, аргументовано обґрунтовувати власні думки щодо соціально-демографічних явищ та процесів	Семінари, лекції	Дискусія, опитування, розв'язування задач	10
3.2	Здатність презентувати результати власного дослідження щодо стану соціально-демографічних процесів і структур.	Семінари, самостійна робота	Розв'язування задач, дискусія, опитування	15
4	Формування суджень на основі врахування різних (й, зокрема	Семінари, самостійна	Дискусія, іспит, контрольна робота	10

економічних) факторів соціально-демографічного розвитку	робота		
---	--------	--	--

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Результати навчання	Результати навчання дисципліни (код)						
	1	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	4
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (PH03)		+	+	+			
Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури (PH08)					+	+	+

7. **Схема формування оцінок**

7.1. **Форми оцінювання студентів**

- семестрове оцінювання

1. Усне опитування, дискусія (PH1; 2.1; 3.2) – 5 балів / 3 бали;

2. Розв'язування задач (PH 1; 2.1-2.3; 3.1; 4) – 15 балів / 9 балів;

3. Тестування (PH1; 2.1-2.3) – 10 балів / 6 балів;

4. Контрольна робота (2 КР по 10 максимальних або 6 мінімальних балів за кожною) (PH 1; 2.1-2.3; 4) – 20 балів / 12 балів;

5. Самостійна робота (2 письмові роботи, по 5 максимальних або 3 мінімальні бали за кожною) (PH 1; 2.1-2.3; 3.2; 4) – 10 балів / 6 балів;

- підсумкове оцінювання: іспит (PH 1; 2.1-2.3; 4) – 40 балів / 24 бали.

- умови допуску до підсумкового іспиту: для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум* – 36 балів для отримання допуску до іспиту обов'язково подати письмові роботи – відпрацювання пропущених практичних занять з кожної невідпрацьованої теми дисципліни.

Відпрацювання пропущених занять здійснюється шляхом виконання студентом додаткових розрахункових завдань з дисципліни, а також тематичних есе.

* У випадку виникнення додаткових питань та складних ситуацій під час навчального процесу, їх вирішення здійснюється з посиланням на засади Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

7.2 **Організація оцінювання:**

1. Участь у дискусіях, усне опитування – протягом семестру.

2. Розв'язування задач – протягом семестру

3. Контрольна робота 1 за темами 1-4 – після теми 4

4. Контрольна робота 2 за темами 5-10 після теми 10.

5. Самостійна робота 1 за темами 1-4, 6-11 – після теми 4.

6. Самостійна робота 2 за темами 5-10 – після теми 10.

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно/ Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять

Номер та назва теми	Кількість годин		
	лекції	семінари	С/Р
1. Загальні питання відтворення населення, його складу та методики демографічного аналізу			
Тема 1. Відтворення населення як предмет демографії та його складові	2	4	4
Тема 2. Типи відтворення населення. Україна на тлі демографічних проблем різних країн світу. Демографічна політика	2	2	4
Тема 3. Основні етапи і методи аналізу демографічних процесів.	2	4	10
Тема 4. Соціально-демографічний склад населення	4	4	6
<i>контрольна робота 1</i>	2		
2. Демографічні та соціальні процеси; основні положення соціальної статистики			
Тема 5. Смертність і тривалість життя населення. Медико-демографічні проблеми населення України	2	2	4
Тема 6. Народжуваність, шлюбність та репродуктивна поведінка	2	2	4
Тема 7. Міграційний рух населення	2	2	4
Тема 8. Статистика економічної активності населення та умов праці	2	2	4
Тема 9. Статистика рівня життя населення	4	6	6
Тема 10. Людський розвиток та система його показників	2	4	4
<i>Контрольна робота 2</i>	2		
ВСЬОГО	28	32	50

Загальний обсяг 110 год. в тому числі:

Лекцій – 28 год.

Семінари – 32 год.

Самостійна робота - 50 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна література

1. Вандескрик К. Демографический анализ. - Академический Проект – 2005. - 272 с
2. Єріна А.М., Пальян З.О. Статистика: Підручник /А.М.Єріна, З.О.Пальян. – К.: КНЕУ, 2010. – 351с.
3. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р.- К.:Український центр соціальних реформ, 2020/ Сайт ІДСД НАНУ.
4. Курило І.О. Соціально-економічна структура населення: еволюція, сучасність, трансформації. - К: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2006. – 472 с.
5. Лібанова Е. М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу / Е. М. Лібанова ; Нац. академія наук України, Ін-т демографії та соц. досліджень ім. М. В. Птухи. – Умань : Видавець "Сочинський М.М.", 2020. – 456 с/
6. Національна доповідь «Українське суспільство: міграційний вимір»- К., ІДСД НАНУ, 2019.
7. Пальян З.О. Демографія /Навчальний посібник. – К: ВПЦ «Київський університет», 2014 – 222с.
8. Стеценко С. Г. Демографічна статистика: підручник. – К.: „Вища школа”, 2005. – 463 с.

9. Удотова Л.Ф. Соціальна статистика: Підручник.— К.:КНЕУ,2002. – 376 с.
10. Demography: The Study of Human Population / Jennifer Hickes Lundquist, Douglas L. Anderton, David Yaukey . – Waveland Press, Inc.USA. –2015
11. Fertility and Family Policies in Central and Eastern Europe after 1990.-
12. Frejka, T., Gietel-Basten, S., Abolina, L., Zeman, K., Zvidrins, Kurylo I. 2016, 41(1), pp. 3–56.

Додаткова література

1. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витoki, складові, напрями протидії / Стещенко В. С., Піскунов В.П., Курило І.О., Чуйко Л.В. та ін. – К.: Ін-т економіки НАН України, 2001. – 560 с.
2. Економічна активність населення України 2019 / Стат. збірник. — К.: ДСС України, 2020.
3. Корчак-Чепурковський Ю.А. Избранные демографические исследования. – М.: Статистика, 1970. – 387 с.
4. Людський розвиток в Україні. Оцінка та прогноз рівня життя населення: кол. моногр. / за ред. Е.М. Лібанової; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. — Київ, 2019. — 270 с.
5. Населення України. Демографічні тенденції в Україні у 2002–2019 рр.: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. – Київ, 2020. – 174 с
6. Народонаселение: прошлое, настоящее, будущее. – М., 1987.
7. Перший Всеукраїнський перепис населення: історичні, методологічні, соціальні, економічні, етнічні аспекти / Власенко Н.С., Лібанова Е.М., Курило І.О., Осауленко О.Г. та ін. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2004. – 558 с.
8. Пресеа Р. Народонаселение и его изучение. – М.: Статистика, 1966. – 444 с.
9. Населення України. Демографічний вимір якості життя: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. — Київ, 2019. — 396 с.
10. Фильрозе Э. Очерк потенциальной демографии. – М.: Статистика, 1975. – 216 с.
11. Хомра А.У. Воспроизводство населения. – К.: Наукова думка, 1990. -174 с.
12. World Health Statistics Annual, 2019. – World Health Organization.
13. Demographic Yearbook, 2019. – United Nations Organization. – New York, 2019.

10. Додаткові ресурси:

- Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
- Населення України (база даних) http://database.ukrcensus.gov.ua/M11_1/Dialog/statfile_c.asp
- Євростат <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- UN World Population Prospects 2019 <https://population.un.org/wpp/>
- OECD family policy database <https://www.oecd.org/els/family/database.htm>
- Журнал «Демографія та соціальна економіка» https://dse.org.ua/index_ua.html
- Публікації на сайті ІДСД ім. М.В. Птухи НАНУ <https://idss.org.ua/public>
- DEMOGRAPHIC RESEARCH is a peer-reviewed, open-access journal of population sciences published by the Max Planck Institute for Demographic Research in Rostock, Germany. <https://www.demographic-research.org>